(יג) לְדַבֵּר בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים 'וַיְכֻלּוּ', וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר בָּרְכָה מֵעֵין שָׁבַע: יג צאִם הִתְפַּלֵּל שֶׁל חֹל וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת, * אוֹ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל כְּלָל (כז) * וְשָׁמַע מְשִׁלִּיחַ צִבּוּר בָּרְכָה מֵעֵין שָׁבַע מֵרֹאשׁ (יג) [יג] וְעַד סוֹף, (כח) * יָצָא:

רסט דִּין הַקִּדּוּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א אנוֹהֲגִין לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְאֵין לְמַקְדֵּשׁ לְטַעַם מִיֵּין הַקִּדּוּשׁ אֶלָּא (א) מַטְעִימוֹ (ס) לְקָטָן, (ב) בְּדאֵין קִדּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רע"ג (ס"ד)). וּמַעֲקָרָא לא נִתְקַן אֶלָּא בִּשְׁבִיל אוֹרְחִים דְּאָכְלִי וְשָׁתֵי (ב) (ג) בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא (ד) לְהוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבָתָן, וגְּעַכְשָׁיו אַף עַל גַּב דְּלֹא אָכְלִי אוֹרְחִים בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא לֹא בָּטְלָה הַתַּקָּנָה, זֶהוּ טַעַם הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. זאֲבָל יוֹתֵר טוֹב לְהַנְהִיג (ה) שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ (ג) [ג] בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְכֵן מִנְהַג אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַגָּה: וְנָהֲגוּ (ד) (ו) לַעֲמֹד בְּשָׁעָה שֶׁמְּקַדְּשִׁין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לַחֲזֹר עַיִן שָׁם. וְכָתַב עוֹד (שם סק"ד) בְּשֵׁם אַרְחַ לַצַּדִּיק סִימָן ר' (עד סר' יד) מִי שֶׁשָּׁעָה וְהִתְפַּלֵּל שֶׁל שַׁבָּת בְּתִפִּלַּת יוֹם טוֹב וּבְאֶמְצַע בִּרְכַּת שַׁבָּת נִזְכַּר, יַפְסִיק וְיֹאמַר תְּפִלַּת יוֹם טוֹב, וְאִם בְּשֶׁגְּמַר בְּמָקוֹם תְּפִלַּת שַׁבָּת בְּתַחִילָּה לוֹמַר אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ וְכוּ' שֶׁהוּא תְּפִלַּת יוֹם טוֹב, פּוֹסֵק וְאוֹמֵר תְּפִלַּת שַׁבָּת וְלֹא הִפְסִיד שֵׁשׁ הָרִאשׁוֹנוֹת, וְעַיֵּן שָׁם שֵׁשׁ חוֹלְקִים, וּמַחֲזִיק בָּרְכָה הָרְבִיעִי שֶׁלֹּא כְּהַחוֹלְקִים עַיֵּן שָׁם: יג [יג] וְעַד סוֹף. וּכְמוֹ וְקִבְּיעָה כָּתַב דִּתְפִלַּת עַרְבִית דְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב חוֹבָה, וּמַחֲזִיק בָּרְכָה (סק"ח) כָּתַב דְּמִבַּעְיָא הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הל' ברכות פ"ד) [וְרַמְבַּ"ם (תפלה פ"ג ה"ז) וְרא"ש (ברכות פ"ד סי' ז) מִשְׁמַע דְּאַף שֶׁל שַׁבָּת רְשׁוּת, אַף מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת (תיקון ה) דַּף כ' (ע"א) נִרְאֶה דְּזִרְקָא שֶׁל חֹל רְשׁוּת, וְכֵן מִשְׁמַע בְּכִמָּה לְשׁוֹנוֹת בְּזֹהַר עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם בְּמַחֲזִיק בָּרְכָה (סק"ט) שֶׁכָּתַב, טָעָה בְּלֵיל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְהִתְפַּלַּל שֶׁל יוֹם טוֹב וְשָׁכַח שַׁבָּת וְשָׁמַע בִּרְכָה מֵעֵין שֶׁבַע מֵהַשְׁלִיחַ צִבּוּר, יָצָא לְפִי פְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּדִין זֶה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רפ"ח (ס"ק יא) דְּהַמִּתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם מֻתָּר לוֹמַר בְּשִׂבְעָה אֱלֹהֵי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי כו'. וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (שלמי תגיגה הל' שבת סי' ב אות יח) שֶׁאַף הַנִּזְהָרִים לוֹמַר אַחַר סִיּוּם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה יְהִי לְרָצוֹן קֹדֶם אֱלֹהֵי נְצוֹר מִכָּל מָקוֹם בְּשַׁבָּת אֵין לוֹמַר יְהִיוּ לְרָצוֹן קֹדֶם אֱלֹהֵי נְצוֹר, דְּלֹא שַׁיָּךְ בִּתְפִלַּת שַׁבָּת לוֹמַר יְהִיוּ לְרָצוֹן כו' הוֹאִיל וְאֵין בָּהּ שְׁאֵלַת צָרְכֵּינוּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּלְפִי עִנְיוּתִי דְּאִתְּי אֵין זֶה מְכָרָח דְּגַם יֵשׁ בְּשַׁבָּת רָצָה בְּמְנוּחָתֵנוּ כו' וְשַׁפִּיר שַׁיָּךְ יְהִיוּ לְרָצוֹן כו' וְעַיֵּן בְּיד אֶפְרַיִם בְּנֹסַח הַבְּרָכָה מֵעֵין שֶׁבַע יֵשׁ לוֹמַר 'וְנִדְּבָה לְשָׁמוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת' כְּלִי הַפְּסַק עַיֵּן שָׁם:

א [ג] בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. עַיֵּן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַשֵּׁם יַעֲקֹב (ח"א סי' יד), וְעַיֵּן בְּשוּ"ת הָרַ"שְׁ בֶּן הָרַשְׁבַּ"ץ סִימָן נ"ג, וּבְחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ (שו"ת חשב"ץ ח"ד) חֵלֶק ג' סִימָן (ל"א) [ל"ב] עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הַלָּכָה

וּבְפָסֵח הוּא לֵיל שִׁמּוּרִים [סִימָן תפ"ז (סי"א וכמשנ"ב סק"ט)]:

יג * אוֹ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל כְּלָל. וְכָל שֶׁכֵּן אִם חִפֵּר מִשִּׁי חִרּוּחַ:

* וְשָׁמַע מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כח) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ וְלֹא יֹאמַר בְּיָחִיד הוּא מִמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו), וְלֹא הָעֲתַקְתִּי מַה שֶּׁכָּתַב דְּכִדְיֵעַבֵּד יָצָא א] כִּי הָאֱלִיָּה רַבָּה (ס"ק יח) חוֹלֵק עַל זֶה, וּכְפָרֵט לְפִי מַה שֶּׁהִסְכִּים הַגְּרַ"א בְּסָעִיף (ט') [ח'] דִּבְרָכָה זוֹ לֹא נִתְקְנָה לְיָחִיד:

* יָצָא. וְכָל זֶה מֻהָנִּי בְּשַׁבָּת לְחוּד, אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת אֵין יוֹצֵא בִּבְרָכַת מֵעֵין שֶׁבַע הוֹאִיל וְאֵין מַזְכִּיר יוֹם טוֹב בִּבְרָכַת מֵעֵין שֶׁבַע (אֵלִיָּה רַבָּה (שם)):

בַּאֵר הַיטֵב

בָּרְכָה זוֹ. ט"ז (סק"ח). וּבִשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ט) כָּתַב דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין בֵּית הַכְּנֶסֶת קָבוּעַ בְּסֵפֶר תּוֹרָה אֵין לְאָמְרוֹ עַיֵּן שָׁם: יב (יג) דְּבָר. כָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים (סי' נח) מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד שֶׁרָאָה לְחָסִיד לְאַחַר מוֹתוֹ וּפָנָיו מוֹרִיקוֹת, אָמַר לוֹ לָמָּה פָּנֶיךָ מוֹרִיקוֹת, אָמַר לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיִיתִי מְדַבֵּר בְּרֵיכָלוּ בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ הַצִּבּוּר אוֹמְרִים, וּבְמֵגֵן אָבוֹת, וּבְיוֹתְגַּדַּל. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: יג (כז) וְשָׁמַע מְשִׁלִּיחַ צִבּוּר וְכוּ'. מִשּׁוּם (כ) דִּתְפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת מְקִלְּינַן בָּהּ: (כח) יָצָא. וּלְכַתְּחִלָּה (כמ) יֵשׁ לְזַהֵר לוֹמַר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִלָּה בְּמִלָּה מִן תְּחִלַּת הַבְּרָכָה עַד סוֹף בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת. וְאִם אָמַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל וְלֹא יֹאמַר בְּיָחִיד בִּרְכַּת מֵעֵין שֶׁבַע. גַּם נָכוֹן הַדָּבָר שֶׁאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁשָּׁמַע מֵהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַבְּרָכָה הַנַּ"ל שֶׁלֹּא יִסְמֹךְ עַל זֶה רַק יִתְפַּלֵּל עוֹד הַפַּעַם תְּפִלַּת שֶׁבַע כַּפָּרָד [כִּי יֵשׁ חוֹלְקִין עַל עִקַּר הַדִּין הַזֶּה, עַיֵּן בְּטוּר]:

א (א) מַטְעִימוֹ לְקָטָן. הַגָּה יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיְּזַהֵר לְתֵן רַק לְקָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, אֲבָל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א) כָּתַב בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דְּמֻתָּר לִתֵּן אֲפִלּוּ לְקָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ (הַיְנוּ כְּבָר שִׁית כְּבָר שֶׁבַע כָּל חַד לְפוּם חוּרְפֵּיהּ), וְאַדְרַבָּה אִם יִתֵּן רַק לְקָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ יִהְיֶה בְּרָכַת הַמָּבָרֵךְ לְבַטָּלָה דְּהָא לֹא הִגִּיעַ לְחַנְּכוֹ בְּבָרְכָה. וַאֲפִלּוּ לְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן שמ"ג (ס"א) דְּאָסוּר לְהַאֲכִיל בְּיָדַיִם לְקָטָן אֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָסוּרִים מִדְּרַבָּנָן, הָכָא שָׁרֵי מִפְּנֵי כַּמָּה טְעָמִים עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם. וְהוּא הַדִּין דְּמֻתָּר לְהַאֲכִיל לְקָטָנִים בְּשַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית לִפְנֵי קְדוּשׁ וְאָסוּר לְעַנּוֹתָם. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם אֵין קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲזַי (ס) יְשִׁתָּה כְּשִׁעוּר רְבִיעִית שֶׁיִּהְיֶה חֲשׁוּב בְּמָקוֹם סְעוּדָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע"ג סָעִיף ה', וְיוֹצֵא בָּזֶה, וִיבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה, וְיַחֲשֹׁב בִּדְעָתּוֹ לָצֵאת בְּקִדּוּשׁ זֶה. וּמִכָּל מָקוֹם יָכוֹל אַחַר כָּךְ לַחֲזֹר וּלְקַדֵּשׁ בְּבֵיתוֹ לְהוֹצִיא בְּנֵי בֵיתוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע"ג סָעִיף ד': (ב) דְּאֵין קִדּוּשׁ וְכוּ'. הַיְנוּ דְּאֵין הַמְקַדֵּשׁ יוֹצֵא בְּקִדּוּשׁ זֶה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּמָקוֹם סְעוּדָתוֹ, מִשּׁוּם הָכִי אָסוּר לוֹ לִטְעֹם כְּלוּם עַד שֶׁיְּקַדֵּשׁ בְּמָקוֹם סְעוּדָתוֹ: (ג) בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא. עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קנ"א סָעִיף א' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ה) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה: (ד) לְהוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבָתָם. וְאַף עַל גַּב דְּהַמְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ לֹא יָצָא (ג) מוֹצִיא אֶת הָאֲחֵרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע"ג (ס"ד) דִּבְקִדּוּשׁ יָכוֹל לְבָרֵךְ לַאֲחֵרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם: (ה) שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ וְכוּ'. וּבְמִדְרָשׁ נוֹהֲגִין לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, מִלְּבַד בְּלֵיל רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח אֵין לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת [תפ"ז (ס"ב) עַיֵּן שָׁם]. (ז) וּמְהַדְּרִין אַחַר יַיִן, וְנוֹהֲגִין לְקָנוֹת בְּדָמִים הַמֻּצָּוֶה מִי שֶׁיִּתֵּן יַיִן לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְקִדּוּשָׁא וְאַבְדַּלְתָּא, וְאֵין לְבַטֵּל הַמִּנְהָג כִּי הָרַבֶּה גְּאוֹנִים יְסָדוּהוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סוס"י לז): (ו) לַעֲמֹד. וְאָמְרוּ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁזֶּה מוֹעִיל לַעֲיִפוּת הַבְּרָכִים:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יג (כ) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב רכ): (כא) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת ערבית של שבת ס"ה): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ד) תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ב): (ה) הִשְׁינּוּ בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני קידוש בבהכ"נ ס"א) עַיֵּן שָׁם: (ו) תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ב):

א (ס) כֵּן כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים. וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) כָּתַב דְּטַעְמָא בְּעָלְמָא סָגֵי וּכְבָר (ז) מִסְתַּפֵּק דִּבְבֵית הַכְּנֶסֶת אֲפִלּוּ אֵינָן דָּרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶם (סק"ג): (ז) וּבְכוּרֵי מִגְדִּים (א"א סק"ג) אַבְרָהָם (סק"ג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ח) כתב: ומ"מ אם עבר ואמרה ביחיד יצא י"ח הואיל ותפילת ערבית רשות.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah